

Phải công khai, minh bạch giá điện bình quân

15:25 13/05/2019

Các chuyên gia cho rằng, liên quan đến việc tiền điện tăng đột biến cần phải xem xét lại biểu giá lũy tiến. Nhưng đây mới chỉ là phần ngọn, để giải quyết phần gốc, phải minh bạch giá điện bình quân.

Muốn minh bạch giá điện, cần phải có cơ quan tư vấn độc lập, giám sát riêng, không phải chỉ có Bộ Công thương và EVN bàn tính, báo cáo, kiến nghị rồi công bố...

Độc quyền cung cấp điện, EVN đang thiếu minh bạch với người dân

“Trăm dâu đổ đầu tằm”

Thời gian gần đây, nhiều khách hàng bức xúc, phản ánh khi nhận được hóa đơn, tiền điện tháng 4/2019 tăng mạnh so với tháng trước đó. Tính đến ngày 26/4, tại Hà Nội có hơn 32% khách hàng sử dụng điện sinh hoạt có mức điện năng sử dụng tháng 4 tăng hơn 1,5 lần so tháng 3, tỷ lệ này tại TP. Hồ Chí Minh là hơn 22%. Về tiền điện, tại Hà Nội có hơn 46% khách hàng sử dụng điện sinh hoạt có mức điện năng sử dụng tháng 4 tăng hơn 1,5 lần so với tháng 3, tại TP Hồ Chí Minh là hơn 37%.

Tập đoàn Điện lực Việt Nam (EVN) giải thích việc tăng giá điện là do nguyên nhân “kép”: Lượng tiêu thụ điện tăng cao, số ngày ghi công-tơ điện tháng 4 kéo dài và do giá bán lẻ điện tăng.

Trước những thông tin hóa đơn tiền điện tháng 4 của người tiêu dùng tăng cao, sau khi kiểm tra, Bộ Công thương đã đưa ra 3 lý do: Do việc tăng giá điện lên 8,36% (áp dụng từ ngày 20/3); nhu cầu sử dụng tăng hơn do thời tiết nóng và số ngày sử dụng điện tháng 4 nhiều hơn tháng 3. Với bất kỳ lý do nào thì số liệu của EVN cũng cho thấy số tiền điện của hộ dân trong kỳ hóa đơn tháng 4 này phải trả cao hơn tháng trước ít nhất trên 35%.

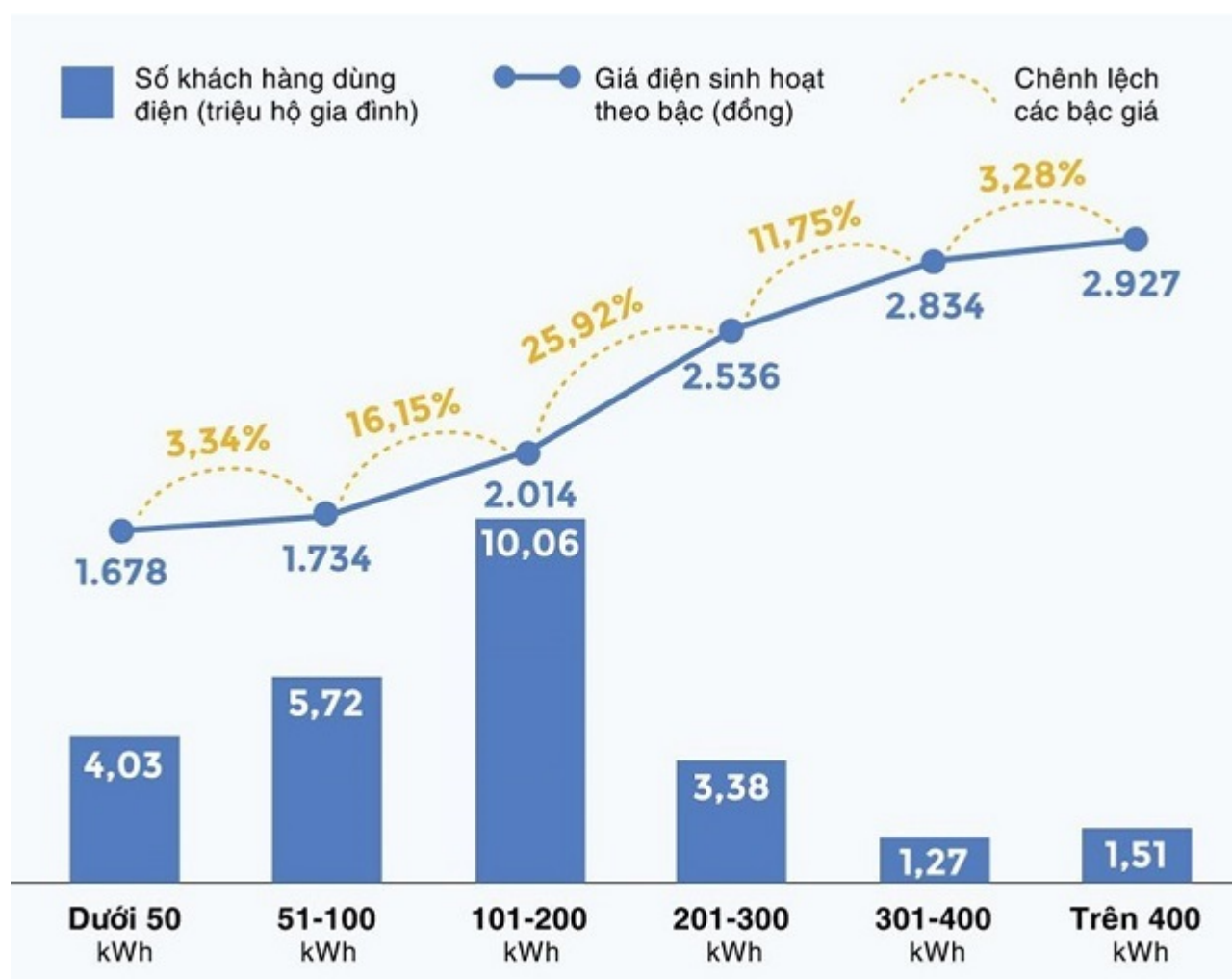
Về cách tính giá điện theo kiểu “bậc thang” đến 6 bậc, tăng lũy tiến, Bộ Công thương lý giải: Việt Nam đang có 9 triệu hộ sử dụng điện dưới mức 100 kWh/tháng (chiếm 35% tổng số hộ dùng điện sinh hoạt), thế nên việc tính giá điện theo bậc 1 (0 - 50 kWh) và bậc 2 (51 - 100 kWh) tương ứng tỷ lệ 90% và 93% so với giá điện bình quân, mục đích để hỗ trợ giá điện cho người thu nhập thấp. Nhưng thực tế, theo tìm hiểu, giá điện từ bậc 3 đến bậc 6 cao hơn mức giá bán lẻ điện bình quân rất nhiều. Thậm chí giá điện tại bậc 6 cao hơn gần 57% so với giá bán lẻ bình quân Chính phủ quy định. Về vấn đề này, Thứ trưởng Bộ Công thương Đỗ Thắng Hải cho biết, Bộ Công thương sẽ nghiên cứu, đề xuất biểu giá điện mới nhằm giảm bù chéo giữa các hộ tiêu thụ và khuyến khích sử dụng điện tiết kiệm, hiệu quả.

Chuyên gia kinh tế, PGS.TS Ngô Trí Long cho rằng, cách tính giá điện theo 6 bậc hiện thời khiến EVN có lợi, người tiêu dùng bị thiệt. Với tình hình giá điện tăng cao hiện nay, cần thiết phải xây dựng lại biểu giá điện theo hướng hài hòa cho cả doanh nghiệp kinh doanh điện và người tiêu dùng. Vẫn có thể duy trì cách tính điện theo lũy tiến, nhưng số bậc bao nhiêu là vừa, có thể rút xuống 3 bậc. Đặc biệt, các bậc thế nào phải phù hợp với mức giá bán lẻ điện bình quân Chính phủ quy định.

Biểu giá điện 6 bậc: Nhiều bất cập

Theo ông Nguyễn Tiến Thỏa, Chủ tịch Hội thẩm định giá Việt Nam cũng nhấn mạnh việc bất hợp lý của cách tính giá điện 6 bậc hiện tại. Cụ thể, biểu giá điện theo bậc đã được áp dụng từ năm 1994 với 3 mức, sau đó được điều chỉnh lên 6. Biểu 6 bậc không còn phản ánh thực tế sử dụng điện trong điều kiện hiện nay. Tỷ trọng lượng điện tiêu thụ ở các bậc đã dịch chuyển, không còn như Bộ Công Thương từng tính toán. Điển hình, hộ tiêu dùng điện bậc một (dưới 50 kWh/tháng) năm 2014 chiếm 21,79% tổng số hộ, nhưng đến 2018 giảm chỉ còn 15%.

Cũng theo ông Thỏa, biểu 6 bậc gây bất cập trong quản lý, đo đếm tiêu thụ điện, thanh toán tiền điện, gây khó khăn cho người tiêu dùng điện khi muốn kiểm tra giám sát, tính toán. Hơn thế, khoảng cách về lượng tiêu thụ và chênh lệch giá giữa các bậc không hợp lý. Cụ thể khi tiêu dùng điện tăng, khách hàng phải trả những bậc giá rất cao. Điều đó dẫn đến tình trạng vừa phải trả thêm tiền cho giá tăng, vừa trả thêm tiền do “nhảy” bậc.

Ông Thỏa dẫn chứng: Một hộ gia đình dùng 300 kWh, theo cách tính cũ trả 577.000 đồng. Tuy nhiên, nếu hộ này dùng thêm 50 kWh, cộng hưởng thêm giá tăng 8,36%, thì phải trả 767.000 đồng. Như vậy tiền điện đã tăng 33%. Giá

trung bình khi dùng 300 kWh là 1.924 đồng, trong khi dùng 350 kWh, giá trung bình đã lên 2.192 đồng. Giá trung bình đã tăng thêm 14% khi chỉ dùng thêm 50 kWh.

Từ những bất cập, ông Nguyễn Tiến Thỏa cho rằng, Bộ Công Thương cần sớm điều chỉnh lại cách tính giá điện 6 bậc hiện nay theo hướng giảm số bậc, cũng như quy định lại giá của từng bậc. Nên nghiên cứu cải tiến theo hướng rút gọn so với hiện nay, bảo đảm biểu giá điện đơn giản hơn, công khai minh bạch hơn.

PGS.TS Trương Duy Nghĩa, Chủ tịch Hội Khoa học kỹ thuật Nhiệt Việt Nam nhìn nhận, giá điện trung bình của Việt Nam là 1.864 đồng/kWh khá thấp so với thế giới, nhưng nếu phải tính theo các bậc trên cao, giá Việt Nam lại thuộc hàng đắt đỏ. Do vậy, cần thay đổi theo hướng hợp lý hơn so với mức trung bình. Khi cải tiến các bậc giá điện cần phải tính toán đến thu nhập trung bình của người Việt Nam và mức tiêu thụ phổ biến. Theo đó các thang bậc sau không nên có giá quá cao so với thu nhập trung bình người Việt.

“Tiền điện phải so sánh với đồng lương thực tế của người dân. Vẫn nên có bậc thang nhưng tốc độ tăng lũy tiến không được cao quá như hiện nay”, ông Nghĩa nói.

Cần công khai, minh bạch

Chuyên gia năng lượng TS. Ngô Đức Lâm (Liên minh Năng lượng bền vững Việt Nam) khẳng định: Xem xét lại biểu giá lũy tiến của của ngành điện là điều phải làm. Nhưng đây mới chỉ là phần ngọn, để giải quyết phần gốc, phải minh bạch giá điện bình quân. Thực chất, có biểu giá lũy tiến hay không đều không ảnh hưởng đến doanh thu ngành điện. Bản thân giá điện bình quân đã đảm bảo EVN không thể lỗ và đây mới chính là mấu chốt câu chuyện ngành điện.

“Hiện chưa có bất kỳ công bố nào về phương pháp tính giá điện bình quân để người dân và các chuyên gia giám sát. Giá điện hoàn toàn do EVN và Bộ Công Thương ấn định. Do đó các yếu tố được tính vào giá điện bình quân có hợp lý hay không, đúng quy định nhà nước hay không, không ai biết.

Việc tăng giá điện không chỉ do vấn đề tỷ giá và giá than như Bộ Công Thương đã công bố. Thực tế, để ra được giá điện bình quân thì phải tính đến nhiều yếu tố, gồm: giá phát điện, giá truyền tải điện, giá phân phối điện, tỷ giá và giá quản lý ngành... Trong đó, nếu giá phát điện chiếm tới 70% của giá điện bình quân, thì cần xét đến nhà máy phát điện. Nhà máy phát điện lại phụ thuộc nhiều yếu tố: số lượng nhiên liệu than tiêu thụ, giá nhiên liệu, năng suất lao động... Chưa kể những yếu tố đầu vào khác - ngoài sản xuất - được tính vào giá

thành điện hiện nay đều cần minh bạch và cụ thể. Ngoài ra, ngành điện từ xưa tới nay chỉ tính các yếu tố làm tăng giá mà không bao giờ thấy nói tới các yếu tố có thể làm giảm giá điện. Điều này cũng không hợp lý và cần chỉ rõ”, TS. Ngô Đức Lâm nói.

Theo PGS.TS Ngô Trí Long, hiện nay mọi hoạt động liên quan đến vấn đề tài chính của ngành điện đang công bố có vẻ công khai, song yếu tố minh bạch thì không rõ lắm. “Công khai công bố thông tin là tốt. Nhưng minh bạch thông tin đã được công bố đó hay chưa là vấn đề khác. Vấn đề này nghe đơn giản nhưng có vẻ khó khi chúng ta chưa có một đơn vị giám sát độc lập, kiểm tra và đánh giá mọi công bố mà cơ quan chức năng, doanh nghiệp nhà nước đưa ra nhằm bảo đảm tính khách quan công bằng.

Muốn minh bạch giá điện, phải có cơ quan tư vấn độc lập, giám sát riêng, không phải chỉ có Bộ Công thương và EVN bàn tính, báo cáo, kiến nghị rồi công bố”, ông Long nhấn mạnh.

Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc đã có chỉ đạo, yêu cầu Thanh tra Chính phủ chủ trì, phối hợp với Bộ Tài chính, Bộ Công thương và các cơ quan liên quan kiểm tra việc điều chỉnh mức giá bán điện, phương pháp tính giá và việc thu tiền điện thời gian qua, làm rõ đúng, sai và báo cáo Thủ tướng trong tháng 6.

Hoan Nguyễn